

Matti Rauhaniemi

Kettukin vuoden taiteilija 2010

TOISIN AJATELTU

Galleria ARX, Hämeenlinna

5.10.–4.12.2010

Matti Rauhaniemi työhuoneessaan

Matti Rauhaniemi – Toisin ajateltu
Kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki ry
Taitto: Esa Vienamo
ISBN 978-952-99719-5-4
ISBN 978-952-99719-6-1 (pdf)
Hämeenlinna 2010

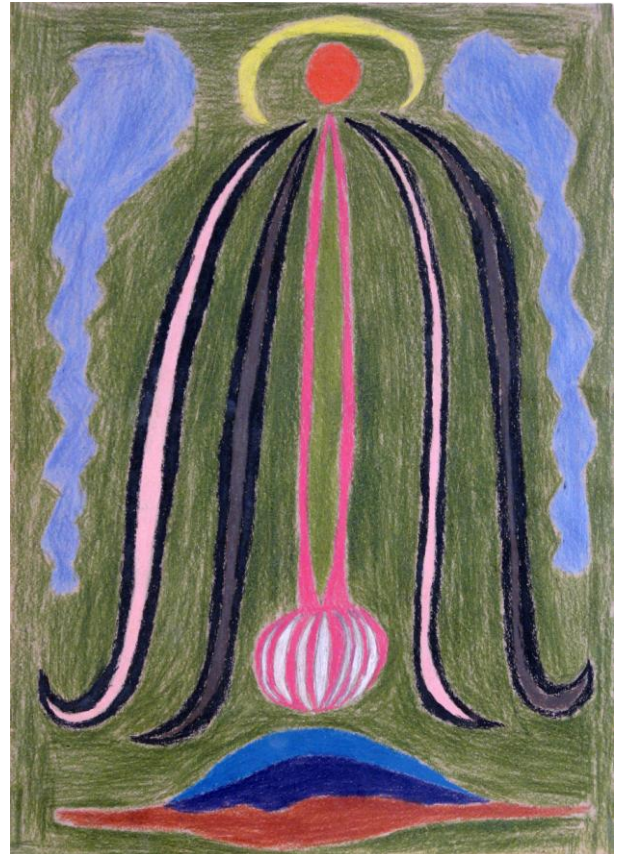
”Toisin ajateltu on sama kuin toisin, ei alkuperäisellä tavalla. Toisin on tavalla, joka poikkeaa alkuperäisestä: kokonaan eri käsitys, eri aihe, eri taiteilija ja näkemys” kirjoittaa Matti Rauhaniemi huopakynäpiirustuksensa taakse 4.4.2008. Ja täsmentää ajatusta 7.8.2009 seuraavasti: ”Oma tapa on aina paras, siitä tulee patentti, yksilöllisyys ja persoonallisuus.”

Näin Matti Rauhaniemen taidetta ensimmäisen kerran 2003. Valokuvaaja Pekka Elomaa kehotti tutustumaan näyttelyyn kahvila Engelissä Helsingissä. Värikynäpiirustukset, jotka oli kaunokirjoitettu täyteen tekstiä, olivat kuin outsider-taiteen historiaa käsittelevästä kirjasta. Näyttelyssä oli myös muutamia erittäin mielenkiintoisia metallilangasta taivutettuja aforismeja, kuten tämän näyttelyn kutsukortin lause ”Joskus voi sanoa ei maistu nyt”.

Pyysin ja sain aforismit TAJU 2004 Sivusta katsoen –näyttelyyn. (Sivusta katsoen oli Hyvinkään Taidemuseon, Hyvinkään Taiteilijaseuran ja Kettukin yhdessä järjestämä näyttely, joka esitteli kehitysvammaisten ja mielisairaiden taidetta.) Myöhemmin näitä aforismeja on nähty mm. Annantalossa Helsingissä Anna mun olla –näyttelyssä 2008 sekä ulkomailla Islannissa ja Itävallassa. Lisäksi Rauhaniemen mietelmiä on julkaistu Lyhty ry:n kirjassa *Luonto huutaa*, jonka on kuvittanut lyhtyläistaiteilija Johanna Karvinen.

Matti Rauhaniemi tunnetaan parhaiten juuri aforismeistaan. Tämä näyttely ”Toisin ajateltu” on ensimmäinen, jossa Rauhaniemen taidetta esitellään laajasti ja pääpaino on kuvataiteessa - tosin sana on vahvasti kuvassa mukana, sana ja kuva kulkevat Rauhaniemen teoksissa aina rinnakkain – tai paremminkin sanottuna päällekkäin, sillä tekstit on useimmiten kirjoitettu kuvien taakse.

Rauhaniemen useimmat maalaukset ja piirustukset on tehty A4- tai A3-kokoisille papereille välineinä väriliidut, lyijykynä, tussit ja peitevärit. Ne ovat syntyneet Lyhty ry:n tekstiilityöpaja Luovillan tiloissa Helsingin Pitäjänmäellä. Rauhaniemen yksityisateljeena toimi noin kahden neliömetrin siivouskomero, mistä selittynee osaksi teosten pieni koko.

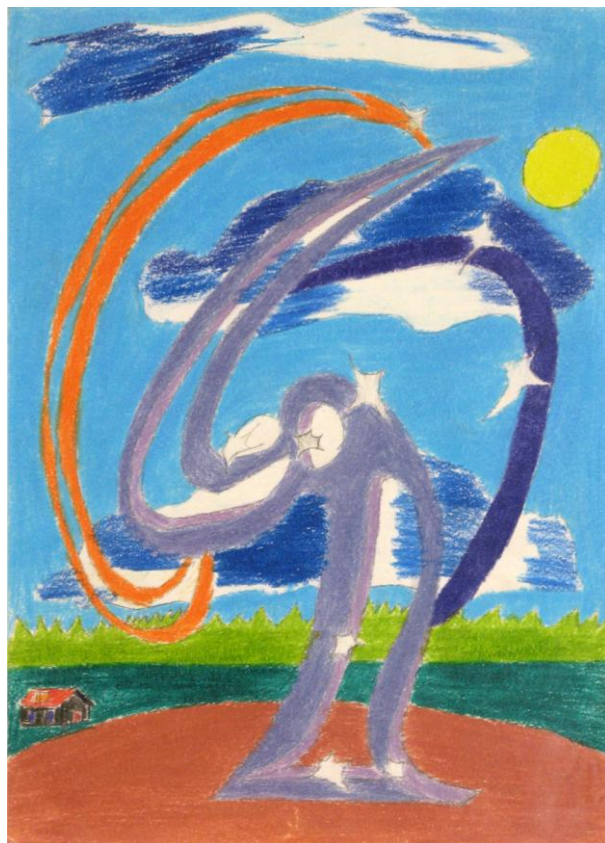
Luovilla muutti elokuussa 2010 uusiin tiloihin Porvoonkadulle. Saa nähdä, vaikuttaako muutto Rauhaniemen taiteeseen. Tähän mennessä työskentely on sujunut siellä tuttuun tapaan rautalanka-aforismien parissa.

Rauhaniemen piirustukset ja maalaukset voidaan jakaa kahteen ryhmään, esittäviin ja abstrakteihin. Esittävisissä töissä aiheet liittyvät usein juhlapyhiin, varsinkin jouluun ja pääsiäiseen. Myös luontoaiheet ja kylä- ja kaupunkimaisemat esiintyvät piirustuksissa usein ja ne ovat luonteeltaan hyvin nostalgisia: tunnelma vie ajatukset 50-60-lukujen kansakoulumaailmaan. Lapsuuden muistot ovatkin Rauhaniemelle ehtymätön aihevarasto. Ja kuvien perusteella lapsuus näyttäytyy kauniissa ja harmonisessa valossa. Usein teokset on nimetty ja

valmistusvuosi merkitty päivämäärineen. Mutta yhtä usein työt ovat vailla mitään merkintää. Näyttelyssä teosten alla on nimi ja vuosiluku, jos ne ovat tiedossa.

Rauhaniemen esittävät piirustukset ja maalaukset ovat mielestäni naivia taidetta aidoimmillaan ja parhaimmillaan. Mutta silti mielenkiintoisinta ja antoisinta tässä näyttelyssä on abstrakti taide. Se johtuu osaksi siitä, että Rauhaniemen abstraktioissa on mukana häivähdyksiä esittävästä aiheesta, eikä niitä ole hiottu liian muotopuhtaisiksi. Niistä tulee mieleen modernismin alkuvaiheet, jolloin abstraktissa taiteessa vielä oli oikeasti henkistä sisältöä. Kuvat ovat monesti sellaisinaan upeita, mielenkiintoisia ja hienoja väreiltään, mutta kiinnostavin seikka on se, että juuri näiden abstraktioiden takaa löytyvät mietelmät, tarinat tai runot - miksi näitä pienoiskirjoituksia haluaakin sanoa. Taustatekstit valottavat hienolla tavalla Matti Rauhaniemen ajattelua, vaikka ne eivät yleensä selitä itse kuvaa - joskus kuitenkin puoliabstraktin teoksen nimeäminen näyttää synnyttäneen itse tekstin, kuten esim. teoksessa ”Menee haitariksi.”

Rauhaniemi pohtii teksteissään usein taiteen tekemiseen liittyviä ongelmia. Eniten hän pohtii kuitenkin elämänkysymyksiä yleensä, ja varsinkin miten tulisi elää: ”Jos ajattelee asiat oikein ja tekee oikein, pääsee monelta mutkalta ja vaivannäöltä.” Matti Rauhaniemi tulee useimmiten siihen johtopäätökseen, että maailma on mukava paikka

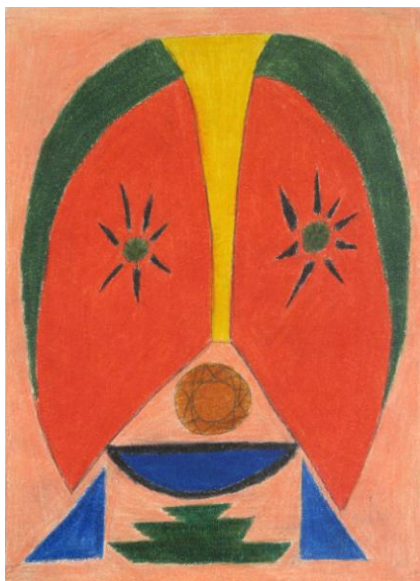
Jumala luo maan

asua ja elää, jos ihmiset tekevät aina parhaansa ja ovat kilttejä toisiaan kohtaan. Vaikuttaa siltä, että Rauhaniemi on itse kulkenut pitkän tien ja kokenut paljon muutakin kuin onnea ja mielenrauhaa ennen kuin nämä elämän perustotuudet ovat valjenneet. Sitä kuvaa viiltävästi seuraavat tekstit, jotka on kirjoitettu kolmena peräkkäisenä päivänä joulukuussa 2008.

Olet luvannut olla tosi

*Opetettiin jo lapsena olemaan
siveä ja kiltti
siitä jäi jäljet, joita on uskominen
Oli vanhempiensa ystävä ja uni
Kun sitten vartuttiin, alkoi muuttua
ja nuortua
tuli seksuaalisia tapoja ja kaikki oli toisin
Se että tietää pitää ne omina tietoinaan
eikä julkisesti
se olisi numeroskandaali ja ropakanda
kaikki olisivat eri mieltä
ja eri puolta.*

9.12.2008

Katumus

Tulla katumapäälle
katuu sitä mitä teki ja millä lailla
ja ketä kohtaan
Kaduttaa että rupesi ja lupasi olla
vakaa ja kallio
Tuli kivisydämiseksi sai kovan sydämen
Entä jos minä opettelen
helpommalta kannalta
Se mihin tottuu on toinen kanta
Vastuu henkilökohtaisesti omasta tavasta
ja että tulee lohtu, joka vie epäluulot pois
Hurraa kaikki on voitettu
Ei pidä sortua liikaa vaikka
välillä on kireää ja stressiä
Täytyy voittaa väärä ajattelu vähemmälle
silloin menestyy aina
se on totuus.

10.12.2008

Unhon yössä

On jo ajat sitten menettänyt yöunensa
ja valvoo myöhään
on päivällä väsynyt
yön aikana hän on kuin
unohtunut unholaan
mutta päivällä hänestä tykätään
ja häntä pidetään ystävänä ja hyvänä
niin hänkin on toista ajatteleva
hän muistelee hiljaa sisällään
oli virhe silloin lapsena sanoa
Äiti anna minulle jotain
se tapahtui vuonna 1961
unhola on unohtuvan tyyssija.

11.12.2008

Mitä lapsi pyysi äidiltä 1961? Sitä emme tiedä, mutta tiedämme, että Matin piti alkaa kansakoulu juuri sinä vuonna. Koulun aloitusta kuitenkin siirrettiin kolmella vuodella oppilaan väsymyksen vuoksi. Muitakin vaikeuksia oli: ”Olin lapsena ilkkurinen kuin katupoika”, kirjoittaa Matti itsestään. ”Matti Rauhaniemen elämänkaari – aikaisemmasta elämästä” –kirjoituksessa Matti siirtyy kansakoulun jälkeen kultasepän kouluun, mutta joutuu keskeyttämään – jälleen väsymyksen vuoksi – ja pääsee eläkkeelle. ”Eläke tulikin, se oli ensin lupaavaa, kunnes se viha tuli ja toi mielisairaalaan.”

10.4.-08 Matti Raukaniemi
Oli kerran olitoisen kolman-
nella toden sanot

Yritä kerran yritä toisen
kyllä kolmannella toden
sanoo ja lopussa kiitos seisoo
kun yritää useaa otteeseen
on parempi tulos kuin alussa
oppi ei ojaann^{kaada} eikä kysyjä
tieltä eksy ja on nostettava
kissan häntä itse se on valttia
ja voittoa

Matti Raukaniemi 29.6.-07

Muista aina se oikea

Oli oikein tai väärin sen kaa oikeat-
ti kun korjaa väärän tai shortaa
edukseen ja huomaa milloin ei vihta luoilla
onnistuu eli ei luoilla vihtien jos vihtii
luoilla on se sama kuin lupaa (mence
lupaamaa) luoilla eiä onnistuu eli pa-
rempi puy pivossa kuin kymmenen oksalla
parempi mökki tien nokassa kuin tala
herraskainen

Matti Raukaniemi 30.7.-07

On kauan mutta lopultakin

Saada kauan vankeus ja päästä vapaaksi
 taikka tehdä pitkä merimatka purjehtien
 toiseen maahan
 odottaa toista henkilöä
 taikka tehdä iso maalaus
 joka lopultakin tulee valmiiksi
 siitä tulee sankarillinen mieli
 siitä saa sympatiaa ja kunniaa
 se voi olla yksi maailman aarteista
 ainutlaatuinen yksilöllinen sekä
 itsekeskeinen

8.9.2008

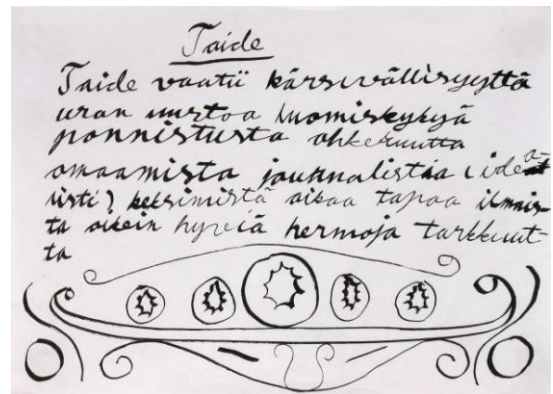
Kun lukee Matti Rauhaniemen ajatuksia, tulee melko varmasti miettineeksi, minkälaisesta vammaisuudesta tässä oikein on kysymys. Kehitysvamma? Autismi? Mielisairaus? Muu, mikä? Vaiko kaikki? Asiaa voi miettiä, mutta vastaus ei ole tärkeä, tärkeintä on se, että Matti Rauhaniemi on hervottoman omaperäinen, monitasoinen ja monimielinen kuvataiteilija. Lisäksi aforistikko, runoilija ja elämäntaiteilija. Sanoisin että hän on taidemaailman Konsta Pylkkänen, itseoppinut lempeä filosofi, elämäntaidon opettaja.

Matti Rauhaniemi on kokenut elämän kovuutta ja hakannut päätään seinään, mutta selviytynyt ja tehnyt sovun itsensä ja maailman kanssa. Tässä on ollut apuna taide, kuva ja sana. Kuvilla ja sanoilla on voinut selvittää ajatuksia, saada asiat tärkeysjärjestykseen. Sitten on voinut ruveta jakamaan tuloksia muillekin, esimerkiksi tähän tapaan:

*Mistä saisit ystävän
 muulla kuin sovinnolla?*

*Tehkää sovinto niin kaikki
 olisi hyvään päin ja saisi
 toivoa elämän tiellensä
 jos aina hautoo pahaan
 on vastarannan kiiski
 ja lintu pahanilman*

2.10.2008

Ja kun elämä on kunnossa, voi kokea olevansa perillä ja kirjoittaa:

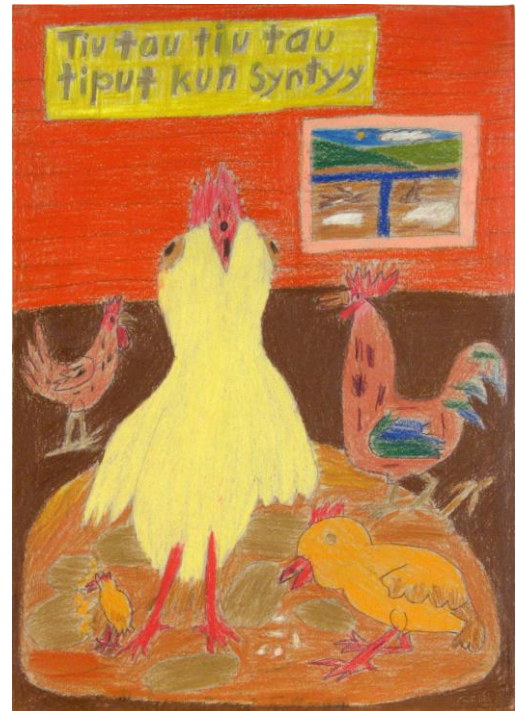
Tehty jo

*Voisiko olla sen parempaa
kuin että talvi kesä
syksy tulevat kerran vuodessa
ja joulupääsiäinen
vappu tulevat kerran vuodessa
ja aurinko nousee ja laskee
ja tyytyväiset ihmiset siihen
kaikkein*

Lopuksi kaiken todella tärkeän voi kiteyttää kolmeen sanaan ja vääntää sen rautalangasta, että varmasti jokainen ymmärtää:

tee se oikein

Ahti Isomäki

Matti Rauhaniemi **TOISIN AJATELTU**

Galleria Arx 5.10.–4.12.2010

*Keinusaarentie 1, Hämeenlinna.
Avoinna ti-la klo 12–17, opastusvaraukset 040 869 6334*

Kettuki
Taidekeskus

Taidekeskus Kettuki
Keinusaarentie 1, 13200 Hämeenlinna
Puh 044 259 2294, taidekeskus@kettuki.fi
www.kettuki.fi